

# Notat

Fra: Miljødirektoratet, sekretariat for Oslofjordrådet  
Til: Klima- og miljødepartementet  
Dato: 30.01.2026  
Kopi til: [Klikk for å skrive]

## Status for gjennomføring av tiltak helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden for året 2024-2025

## Innholdsfortegnelse

Status for gjennomføring av tiltak helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden for året 2024-2025 ..1	
1. Bakgrunn og innledning .....	4
2. Innsatsområder – resultat.....	4
2.1 Innsatsområde 1 – Redusere utslipp fra avløp .....	4
2.1.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak .....	4
2.1.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 1 .....	7
2.2 Innsatsområde 2 – Redusere arealavrenning fra jordbruket .....	7
2.2.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak .....	7
2.2.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 2 .....	8
2.3 Innsatsområde 3 – Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forurensning .....	9
2.3.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak .....	9
2.3.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 3 .....	10
2.4 Innsatsområde 4 - Ivareta sårbare arter, naturtyper og kulturminner .....	10
2.4.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak .....	10
2.4.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 4 .....	11
2.5 Innsatsområde 5 - Restaurering av naturverdier .....	12
2.5.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak .....	12
2.5.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 5 .....	13
2.6 Innsatsområde 6 om friluftsliv .....	13
Innsatsområde 6 omfatter 20 tiltak, og 3 kunnskapsinnhentingspunkter. Det er rapportert på alle tiltakene. ....	13
2.6.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak .....	13
2.7 Innsatsområde 7 - Tverrgående tiltak.....	14
Innsatsområde 7 består av 7 tiltak, og 1 kunnskapsinnhentingspunkt. Det er rapportert på alle tiltakene, men svaret på T60 er uklart. Tiltak T57 og T58 om å vurdere en interregional plan, tiltak T62 etablering av besøkssenter, og tiltak T63 etablering av Oslofjordrådet, er ferdige.14	
2.7.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak .....	14
2.7.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 7 .....	15
3. Oppsummering og konklusjon .....	16



## 1. Bakgrunn og innledning

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv, inneholder konkrete tiltak som skal bedre miljøtilstanden i Oslofjorden, og sikre allmennheten tilgang til arealer ved sjøen. Det er gjennomføringen av disse tiltakene det nå rapporteres på for fjerde gang. Rapporteringsperioden er fra juni 2024 til mai 2025.

Planen har et virkeområde i sjø som omfatter sjø- og kystområder fra svenskegrensen til fylkesgrensen mot Agder, og ut til grensen for forvaltningsplan for Nordsjøen og Skagerrak (1 nautisk mil utenfor grunnlinjen). For friluftsliv og arealbruk er virkeområdet avgrenset til å gjelde sjøområdene, og hundremetersbeltet i strandsonen. Når det gjelder forurensning er gjeldende virkeområde hele nedbørfeltet til Oslofjorden.

Det er viktig å huske på at Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden er å forstå som et storskala restaureringsprosjekt som omfatter flere konkrete restaureringsprosjekt og en rekke miljøforbedrende tiltak. Dette fordi selve planen på sikt vil bidra til å gjenopprette økosystemer som har blitt redusert, skadet eller ødelagt.

Årets rapportering til Klima- og miljødirektoratet (KLD) og Oslofjordrådet er levert i form av dette notatet sammen med en presentasjon<sup>1</sup> som ble gjennomgått på møte i rådet 2. desember 2025.

## 2. Innsatsområder – resultat

Svarprosenten på spørreundersøkelsen er litt lavere i år (2024/25) sammenliknet med i fjor (2023/24). Årets svarprosent fra kommunene er på 77 %, og må likevel sies å være god oppslutning. Det er 4 tiltak og 1 kunnskapsinnhentingsspunkt i planen det ikke er rapportert på i år.

Kommunene i Innlandet fylke har nedgang i svarprosent fra 77 % til 61 %. I Vestfold og Telemark fylke har svarprosenten fra kommunene gått noe opp, mens i fylkene Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus er gjennomsnittlig svarprosenten redusert fra 84-82%. De fleste fylkeskommunene har god svarprosent, med unntak av Innlandet fylkeskommune som ikke rakk årets frist for rapportering.

### 2.1 Innsatsområde 1 – Redusere utslipp fra avløp

Innsatsområde 1 inneholder 7 tiltak, og 2 kunnskapsinnhentingsspunkter. Det er rapportert på alle tiltakene i innsatsområdet.

#### 2.1.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

##### **Utslipp fra store renseanlegg, nitrogenrensing (tiltak T1 og T7)**

Gjennom avløpsdirektivet fra 1991 og EØS-avtalen er vi forpliktet til å ha nitrogenfjerning på plass innen utgangen av 2030 i nedbørfeltet til Oslofjorden. Avløpsdirektivet krever at strengere rensekrav skal være på plass senest syv år etter at behovet er rapportert til EU. Rapportering

---

<sup>1</sup> [Oslofjorden-tiltaksplan+-+2025+-+Oslofjordrådet021225.pdf](#)

skjer annethvert år, og Ytre Oslofjord ble for første gang klassifisert som nitrogenfølsom i 2023. Dette innebærer at Norge er forpliktet til å ha fått på plass nitrogenfjerning innen 2030.

Stadig flere kommuner tar en aktiv rolle i arbeidet med å få på plass nitrogenfjerning, noen på eget initiativ, andre etter pålegg fra statsforvalteren om å utrede nitrogenrensetrinn. 30 av 51 tettbebyggelser over 10 000 pe har fått pålegg om å utrede nitrogenfjerning. Først avløpsrenseanlegg med både sekundærrensing og nitrogenfjerning ble nye Hokksund renseanlegg eid av Øvre Eiker kommune, som kunne tas i bruk i 2025. Dette var også det første anlegget i Norge på 20 år med nitrogenfjerning. To nye anlegg med både sekundærrensing og nitrogenfjerning bygges av Fredrikstad, Hvaler og Sarpsborg. Anleggene skal stå ferdig i løpet av 2026. Også Larvik, Moss, Våler og Vestby er i gang med bygging av nye anlegg.

Flere kommuner gjennomfører utredninger og mulighetsstudier for nitrogenrensing og etablering av felles renseanlegg. Mange av disse prosjektene er finansiert gjennom den statlige tilskuddsordningen som regjeringen har etablert. I statsbudsjettet for 2025 ble det satt av 53 millioner kroner til ordningen. Miljødirektoratet ga tilskudd til 32 prosjekter i 2025, samt etablering av pilotanlegg. Ordningen videreføres også i 2026.

Bemanningen hos statsforvalteren og i Miljødirektoratet er styrket som følge av økte midler til dette arbeidet. Dermed er innsatsen på området betydelig forsterket i siste rapporteringsperiode. Dette medfører forsterking i arbeidet med oppfølging av de største avløpsanleggene, og statsforvalteren har i denne perioden hatt tilsyn med 20 avløpsanlegg, og vært i kontakt med 69 kommuner som er en del av oppfølgingen av tettbebyggelser over 10 000 pe (personekvivalenter).

### **Overvann og påslipp (tiltak T2 og T3)**

Det er fortsatt stort etterslep på fornying og separering av nettet, men statsforvalterne har skjerpet kravene i utslippstillatelser for å *redusere overvann og annet fremmedvann til avløpsnettet* (tiltak T2). Statsforvalterne følger også opp dette gjennom innspill til kommunale handlingsplaner, dialogmøter og gjennomgang av egenkontrollrapporter fra kommunene. 51 av 109 kommuner i nedbørsfeltet til Oslofjorden har konkrete krav eller andre forpliktelser til å redusere mengden overvann og annet fremmedvann til avløpsnettet, noe som er en økning fra i fjor. Det har over tid vært jobbet med bedre regulering av overvann, og mulighet for kommunene til å ta<sup>2</sup>.

Alle fylkeskommunene og Statens vegvesen rapporterer at de har *etablert rutiner for tømning av sandfang for fjerning av forurenset overvann* (tiltak T3), men det er også i år kun Vestfold og Telemark fylker, samt Oslo fylke som rapporterer på antall tømte sandfang. 57 av 85 kommuner rapporterte at de har etablert rutiner for tømning av sandfang. Det er også viktig å redusere forurensning av mikroplast og miljøgifter fra vei, og krav til vedlikehold og tømning av sandfang har vært på høring<sup>3</sup>.

---

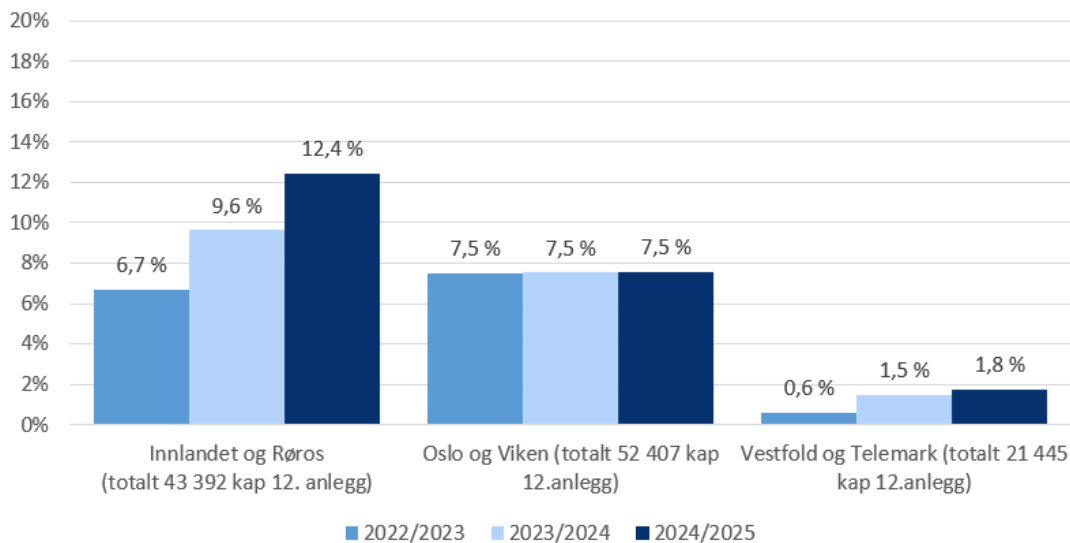
<sup>2</sup> [Nasjonal høring - forslag om å gi kommunene adgang til å etablere overvannsgebyr - miljødirektoratet.no](#)

<sup>3</sup> [Nasjonal høring - forslag om krav til tømning, drift og vedlikehold av sandfang - miljødirektoratet.no](#)

### Utslipp fra spredt bebyggelse og mindre tettbebyggelser (tiltak T4 og T7)

Rapporteringen viser at 60 % av kommunene har *oversikt over status og utslipp av sanitært avløpsvann* (tiltak T4) i tråd med forurensningsforskriften kap. 12 for mindre utslipp (<50 pe). Antall tilsyn har hatt en svak økning i Vestfold og Telemark og Innlandet fylker (figur 1), men i nedbørsfeltet til Oslofjorden, med nærmere 120 000 anlegg, føres det fortsatt lite tilsyn totalt.

Kap. 12: Hvor mange tilsyn av kap. 12 anlegg har kommunene gjennomført i rapporteringsperioden, for å sjekke at anleggene overholder rensekravene i utslippstillatelsene? (% av totalt antall anlegg i fylket som er rapportert)\*



**Figur 1** Antall tilsyn av kap. 12 anlegg kommunene har gjennomført i rapporteringsperioden (2022/2023, 2023/2024 og 2024/2025), for å sjekke at anleggene overholder rensekravene i utslippstillatelsene<sup>4</sup>.

På spørsmål om hvor stor stillingsprosent er avsatt til å følge opp kap. 12 anlegg rapporterer ca. halvparten av kommunene at det er avsatt 50 % eller mindre. 25 av 89 kommuner rapporterte at det er satt av 0-30 % for oppfølging av spredt avløp.

Utslipp som skal reguleres iht. forurensningsforskriften kap. 13 om avløp fra mellomstore anlegg, har kommunen bedre oversikt over (88 %), men samtidig sier 75 % at de ikke har ført tilsyn med disse anleggene. Det var 22 av 89 kommuner som rapporterer at de har over 50 % stilling til oppfølging av kap. 13 anlegg, og 25 % av kommunene rapporterte at de hadde ført tilsyn i rapporteringsperioden.

### Båtseptik (tiltak T5)

Kommunene og havnene skal sørge for *tilstrekkelig tilbud av tømmestasjoner for båtseptik* (tiltak T5). Det finnes i dag rundt 50 tømmestasjoner rundt fjorden, og kun 40 % av kystkommunene

<sup>4</sup> Rambøll (2025). *Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden – Rapportering på tiltak i Oslofjorden – rapporteringsperiode: 2024/2025*

vurderer tilbudet som tilstrekkelig i svært stor eller stor grad. I rapporteringsperioden har kun Færder og Bamble kommuner etablert nye stasjoner. Statsforvalterne på begge sider av fjorden har oppfordret kommunene til å iverksette etablering av tømmestasjoner.

### 2.1.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 1

Det er en tydelig økning i innsatsen for å få på plass nitrogenfjerning, og flere kommuner klarer å etablere bedre renseløsninger på kort tid. Flere kommuner gjennomfører utredninger og mulighetsstudier for nitrogenrensing og etablering av felles rensaneanlegg, og for å nå kravene er det avgjørende at flest mulig anlegg kommer i gang med bygging så raskt som mulig.

Flere av utredningene er delfinansiert gjennom den statlige tilskuddsordningen som Regjeringen har etablert. Ordningen videreføres i 2026, men det er viktig at kommunene ikke bruker for lang tid på avklaringer og at de raskt kommer i gang med byggingen.

I tillegg har bemanningen hos statsforvalteren og i Miljødirektoratet økt som følge av økte midler til dette arbeidet, så også på dette området er arbeidet blitt forsterket i siste rapporteringsperiode. Og nå framkommer det enda flere ressurser til dette i forslag til Statsbudsjett for 2026 på 12 millioner til Statsforvalterembetene.

Fornyning og separering av avløpsnettene går fortsatt sakte, til tross for økt fokus og strengere krav fra statsforvalterne om reduksjon av fremmedvann. Dette er et område som krever betydelig opptrapping. Det er viktig at kommunene tar i bruk muligheten om å innføre overvanngebyr dersom endringen blir vedtatt.

Kommunens ressurser til oppfølging av spredt avløp er begrenset (T4 og T7). Dette kan nok ha en sammenheng med at mange kommuner har avsatt mindre enn 50 % stillingsressurs til dette arbeidet, til tross for at det finnes nærmere 120 000 anlegg i nedbørfeltet, med et gjennomsnitt på 1 300 anlegg per kommune. Stillingene til å jobbe med dette er selvkostfinansierende.

I tillegg er det behov for etablering av *flere tømmestasjoner for båtseptik* (tiltak T5). Dagens tilbud er ikke tilstrekkelig, hvor færre enn 40 % av kystkommunene vurderer kapasiteten som god nok. Dette må følges opp for å sikre et tilfredsstillende tilbud.

## 2.2 Innsatsområde 2 – Redusere arealavrenning fra jordbruket

Innsatsområde 2 omfatter 8 tiltak, og 5 kunnskapsinnhentingpunkter. Det er rapportert på alle tiltakene i dette innsatsområdet.

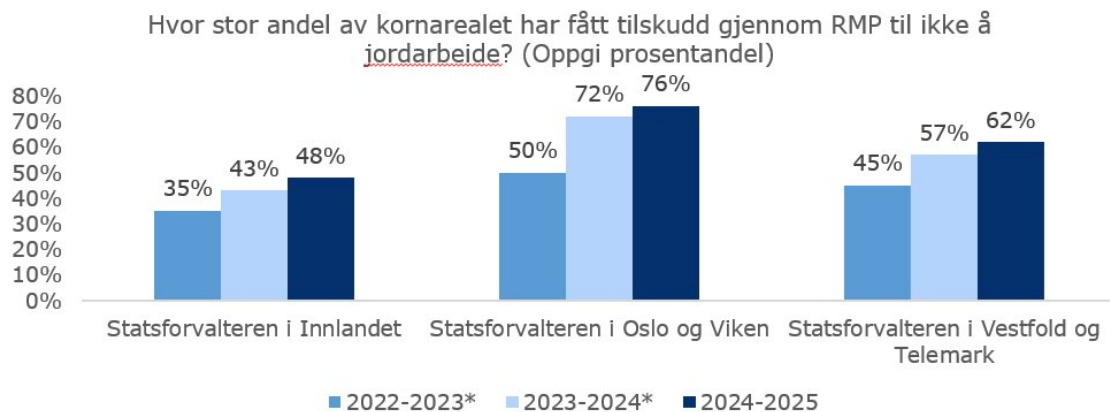
### 2.2.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

#### **Regionale miljøkrav, regionalt miljøprogram (RMP) og spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) (tiltak T8 og T9)**

I alle fylkene i Oslofjordens nedbørfelt er det nå innført regionale miljøkrav som fastsetter regler for jordarbeiding om høsten, og tiltak på erosjonsutsatte jordbruksarealer. I Vestfold og Telemark ble kravene innført 1.1.2025 og i Innlandet 1.3.2025. De regionale miljøkravene har til dels ulikt

innhold og innretning, hvor særlig Innlandet har mindre omfattende krav og i relativt begrensede områder.

Økte tilskudd over RMP og gradvis innføring av krav, har ført til at andelen arealer med miljøtiltak har økt siden rapporteringen startet. Som figur 2 viser er det størst økning og tiltaksgjennomføring i de fylkene hvor kravene ble innført først (SF Oslo og Viken). Effekten av miljøkravene som ble innført i 2025 vises først i 2025/2026. Tiltakene fører til at færre jordpartikler havner ut i vassdragene og videre til Oslofjorden. Tilførslene av næringsalter, spesielt fosfor, blir også redusert.



**Figur 2** viser hvor stor andel av kornarealene som har fått tilskudd for å ikke jordarbeide de siste tre årene. Statistikk for 2025-2026 er ikke tilgjengelig.

### **Ny gjødselbrukforskrift (tiltak T10)**

Den nye gjødselbrukforskriften er nå vedtatt. Reglene omfatter bruk av både husdyrgjødsel og kunstgjødsel, og legger opp til en mer bærekraftig bruk av disse ressursene. Forskriften har normtall på hvor mye fosforgjødsel som kan påføres jordene, og åpner for at Statsforvalterne kan innføre strengere krav til lagring, bruk og plassering av gjødselvarer, for å ta vare på vannforekomster som ikke oppnår målene i vannforskriften.

### **Tilsyn og ivaretagelse av kantsoner (tiltak T12, T13 og T14)**

Rapporteringen viser at oppfølgingen av tiltakene som omfatter vegetasjon langs vassdragene er noe mangelfull. Til tross for mange brudd på regelverket, er det få eksempler på at dette blir sanksjonert. Det er vedtatt at vannressurslovens sanksjonsmuligheter overføres fra NVE til Statsforvalteren fra 2026.

### **2.2.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 2**

Det er positivt at også Statsforvalterne i Vestfold og Telemark, og i Innlandet nå har *vedtatt regionale miljøkrav* (tiltak T8). Det vil føre til mindre avrenning til vassdrag og Oslofjorden, og betyr

også at det ikke lenger bare er bøndene i Østfold, Akershus, Oslo og Buskerud som har miljøkrav. Vi ser at oppslutningen om miljøtiltakene øker i alle fylker, og mest i de fylkene hvor det først ble innført nye miljøkrav. Det er viktig at det settes av tilstrekkelig midler over regionale miljøprogram, slik at økonomiske konsekvenser av tiltakene fortsetter å kompenseres med tilskudd.

Den nye *gjødselbrukforskriften* (tiltak T10) trådte i kraft 1. februar 2025, og gjennom en trinnvis prosess vil kravene til hvor mye fosforgjødsel som kan spres på jordene skjerpes. Tidligere regelverk gjaldt bare bruk av husdyrgjødsel, mens det nye regelverket også omfatter kunstgjødsel. Det forventes at dette fører til en bedre ressursutnyttelse, og at avrenningen av næringsstoffer til vann og vassdrag på sikt vil bli redusert.

Kunnskapen om hvor effektive og viktige *vegetasjonssonene langs vassdrag* (tiltak T12, T13 og T14) er for å ha god vannkvalitet, og høyt biologisk mangfold blir stadig bedre. Det er flere prosjekter for å forbedre forholdene, blant annet ved planting av trær langs bekker i jordbrukslandskapet. år det gjelder å føre tilsyn med, og håndheve kravene i vannressursloven (Tiltak T12 og T14) er innsatsen for dårlig. Det er viktig at alle bidrar til å bevare den viktige kantvegetasjonen langs vassdragene våre.

## 2.3 Innsatsområde 3 – Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forsøpling

Innsatsområde 3 omfatter 5 tiltak og 3 kunnskapsinnhentningspunkter. Alle tiltakene er rapportert, med unntak av tiltak T20 som gjelder å *innføre miljøkrav tilsvarende de som er i verdensarvfjordene*.

Miljømyndighetene har fokus på å redusere utslipp av miljøgifter og eutrofierende stoffer fra industri i Oslofjordens nedbørfelt, dette gjøres ved saksbehandling av bedriftene og oppfølging av tiltaksutredninger for utslippsreduksjon til vann. Det er pågående prosesser for å redusere utslipp fra flere av virksomhetene med størst påvirkning på Oslofjorden.

### 2.3.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Tiltak om *overvåking av miljøgifter, og øke kunnskap om spredning av miljøgifter fra sjøbunnen* er styrket i rapporteringsperioden (tiltak T16 og K9), og *anleggsarbeid knyttet til opprydding i forurenset sjøbunn i Gunneklevfjorden er ferdig høsten 2025*. Det vil ikke bli utarbeidet egen oppfølgingsplan for Frierfjorden, dette vil i stedet følge opp via vannforvaltningsarbeidet (tiltak T17).

Tiltak K10 og T 18 er overlappende og handler om å *Identifisere de viktigste kildene til marin forsøpling og utslipp av mikroplast i Oslofjorden og utrede aktuelle tiltak*. Dekkslitasje på vei er identifisert som en av de viktigste kildene til mikroplast og marin forsøpling i Oslofjorden<sup>4</sup> og det blir viktig å følge opp tiltak T5 om *tømming av sandfang langs vei* (innsatsområde 1), for å redusere problemet.

Forslag til forskrift om regulering av utslipp fra opplagsplasser for fritidsbåter er oversendt Kld høsten 2025. Tilskuddsordninger for håndtering av kasserte fritidsbåter og vrakpant er økt i rapporteringsperioden. Opprydding av marin forsøpling er intensivert. Gjennom forskrifts- og produsentansvarsordninger jobbes det med produsentansvar for forsøpling, forbedring av tilskuddsordninger, overvåking og innsamling av data fra rydding av marin forsøpling. Opprydding av marin forsøpling registreres i kartverktøyene «Rent hav» og «Ryddede».

På vegne av Fiskeridirektoratet utføres opprydding i Oslofjordområdet av Green Bay, i et samarbeid med Havforskningsinstituttet, og med finansiering fra Handelens Miljøfond. I rapporteringsperioden ble det ryddet opp 500 *tapte fiskeredskap i Indre Oslofjord* (tiltak T19).

Tiltak T20 «*Vurdere om miljøkrav i verdensarvfjordene skal gjøres gjeldene i norske farvann generelt*». Her har Sjøfatsdirektoratet utarbeidet et forslag som ble oversendt KLD i 2021. Saken ligger hos KLD.

### 2.3.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 3

Alle tiltakene er fulgt opp og rapportert på. Sekretariatet mener at arbeidet med å kartlegge de viktigste kildene til marin forsøpling og mikroplast, samt redusere tilførsler av mikroplast bør prioriteres høyere i neste prosjektperiode. De største kildene til mikroplast er identifisert, og det vil da bli enklere å sette inn tiltak fremover.

## 2.4 Innsatsområde 4 - Ivareta sårbare arter, naturtyper og kulturminner

Innsatsområde 4 omfatter 10 tiltak, og 3 kunnskapsinnhentingspunkter. Det er rapportert på 9 av 10 tiltak. Men tiltak T22 om *fredningsområder for hummer*, er ikke besvart godt nok til å kunne si noe om utviklingen over tid. Tiltak T27 om *amerikansk hummer* er ikke besvart.

### 2.4.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Det er innført nullfiskeområder fra 1. januar 2026, vedtatt i juli 2025. Dette er delvis en oppfølging av tiltak T21 fra Fiskerisektoren der en skal *vurdere nærmere regulering av trålaktivitet på bakgrunn av ny kunnskap*. Forbudet gjelder også sjøørret og laks. I forbindelse med innføring av 3 nullfiskeområder er det et stort behov for informasjon og veiledning om nytt regelverk. I tillegg er det behov for oppsyn og kontroll, det er også relevant å se på felles sanksjoner uavhengig av tilsynsmyndighet. Dette er et inngripende tiltak, det er derfor viktig at tiltaket følges opp med tilstrekkelig følgeforskning for å undersøke om tiltaket fungerer etter hensikten.

Det er etablert 26 *hummerfredningsområder* i til sammen 18 kommuner (tiltak T22). Det er nå bare kommunene Bamble, Drammen, Halden, Lier, Porsgrunn, Råde, Sarpsborg og Skien som mangler hummerfredningsområder.

Kommunene skal i henhold til tiltak T24 og 25 *ungå inngrep og tiltak i bløtbunnsområder og sikre viktige naturforekomster i sjø i kommunal arealplanlegging*. I årets rapportering går det frem at 91 % av kommunene ikke har kontroll på antall inngrep i bløtbunnsområder/ålegrasenger, til tross for at de oppgir at disse er sikret gjennom planbestemmelser.



I fjor ble det rapportert at Miljødirektoratet har utviklet forslag til nye regler for ferdsel i sjøfuglreservater (tiltak T28), men det er usikkert hva som er status på tiltaket i etterkant av oversendelsen til KLD.

Miljødirektoratet er på etterskudd med å utvikle marin fisk og lurv som kvalitetselementer i vannforskriftsarbeidet (tiltak K12).

Når det gjelder oppfølging av fremmede arter i Oslofjorden (tiltak T26) pågår det aktiv fjerning av stillehavsøsters i deler av Oslofjordområdet via nettverk No. 17, og gjennom Østersdugnaden som pågår i Vestfold og Telemark. I tillegg gjøres det en del tiltak for å fjerne mink i områder med sjøfugl.

Sjøfartsdirektoratet har utarbeidet et forslag om at alle skip som kommer inn i norsk farvann skal være rene for påvekst på skroget, eventuelt vaskes rene for makrobegroing innen de første 24 timene. Forslaget hadde høringsfrist i september 2025. Dette tiltaket (tiltak T29 om *Utrede hvordan IMO's frivillige retningslinjer kan implementeres i norsk regelverk*) vil kunne redusere risiko for innføring av marine fremmede arter i norske farvann dersom dette vedtas.

Oslofjorden er høyrisikoområde for marine fremmede arter, og det er kommet mange nye arter de siste årene. *Overvåking av marine fremmede arter i havner* er nå en del av Miljødirektoratets årlige overvåkingsprogram (tiltak K13), herunder også i Oslofjorden, selv om det ikke blir mulig med overvåking hvert år siden programmet er for hele landet

#### 2.4.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 4

Det er innført nullfiskeområder fra 1. januar 2026, vedtatt i juli 2025. Dette er delvis en oppfølging av tiltak T21 fra fiskerisektoren, der en skal *vurdere nærmere regulering av trållaktivitet på bakgrunn av ny kunnskap*. Forbudet gjelder også sjøørret og laks. I forbindelse med innføring av 3 nullfiskeområder er det et stort behov for informasjon og veiledning om nytt regelverk. I tillegg er det behov for oppsyn og kontroll, det er også relevant å se på felles sanksjoner uavhengig av tilsynsmyndighet.

Dette er et inngripende tiltak, det er derfor viktig at tiltaket følge opp med tilstrekkelig følgeforskning for å sjekke om tiltaket fungerer etter hensikten.

Det er ikke rapportert på tiltak T 27, men vi kjenner ikke til at det er funnet amerikansk hummer i Oslofjorden (og ikke noe annet sted i Norge) etter 2017. Dette sammenfaller med at levende import av denne arten i hht. forskrift om fremmede arter ble forbudt fra 1. januar 2016.

I årets rapportering går det frem at 91 % av kommunene ikke har kontroll på *antall inngrep i bløtbunnsområder/ålegrasenger, til tross for at de oppgir at disse er sikret gjennom planbestemmelser (tiltak T24 og T25)*. I juni i år publiserte Miljødirektoratet en rapport som viser at nesten 70 % av de viktigste oppvekstområdene for fugl og fisk i Oslofjorden er forringet som følge av båtbygger og andre fysiske inngrep siden 1950-tallet, og at det samlede belastningen på marine grunne områder er alt for stor i Oslofjorden. Marine grunne områder er viktige beite- og

oppvekstområder for både sjøfugl og fisk, og det er en forventning om at dette nå blir tatt på alvor<sup>5</sup>.

Sjøfuglbestanden i Oslofjorden er kraftig redusert og det haster med å gjennomføre tiltak. Det er derfor viktig at *forslaget til nye regler for ferdsel i sjøfuglreservater* følges opp, og at dette blir iverksatt (tiltak T28).

Miljødirektoratet er på etterskudd med å utvikle *marin fisk og lurv som kvalitetselementer i vannforskriftsarbeidet*. Det er viktig å få dette på plass fordi disse er viktige indikatorer for miljøtilstanden i Oslofjorden (tiltak K12).

## 2.5 Innsatsområde 5 - Restaurering av naturverdier

Innsatsområde 5 består av 6 tiltak, og 2 kunnskapsinnhentingpunkter. Det er rapportert på alle tiltakene.

### 2.5.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Arbeidet med en *nasjonal handlingsplan for restaurering av vassdrag* (tiltak T31) har kommet et langt stykke på vei, og første versjon skal etter planen ferdigstilles i løpet av vinteren 2026. Det forventes at planen vil legge til rette for mer helhetlig og tverrsektorielt samarbeid om de viktigste restaureringsprosjektene. Som et ledd i arbeidet har også en rekke nye temadata blitt tilrettelagt på to ArcGis-løsninger, som grunnlag for å prioritere mellom degraderte vassdrag. Disse kartfestede temadataene ( i) [Vassdragsrestaurering – tilrettelagte tema](#)<sup>6</sup> og ii) [Utbredelse av fisk og vassdragstilknytta naturmangfold](#)<sup>7</sup>), reflekterer naturverdier (prioriteringskriterier) fremhevet i den nasjonale strategien fra 2022. Resultatene viser at det er flere av vassdragene som drenerer til Oslofjorden som kommer høyt opp på prioriteringslista, fordi mange har mange vesentlige fysiske inngrep som påvirker nasjonalt viktige naturverdier.

Det skjer mye bra restaureringsarbeid i mange av vannområdene rundt Oslofjorden. I 2025 fikk vi for første gang øremerkede midler til restaurering i Oslofjordens nedbørfelt, og det ble gitt 20 mill. kr til 38 prosjekter. I forslag til budsjett for 2026, er tilskudd øremerket Oslofjorden styrket til nesten 100 mill. kroner. I tillegg er det gitt fullmakt til å overføre 30 mill. kr til neste år, slik at vi nå kan gi tilskudd til flerårige prosjekter, som er viktig for å få gjennomført større og mer komplekse restaureringsprosjekter.

Rapport som handler om *problemkartlegging av gytebekker for sjøørret* (tiltak T33) ble ferdigstilt våren 2025, og inneholder oversikt over ulike barrierer i de enkelte bekkene, samt forslag til løsninger inkl. estimat for å utbedre dette. Det jobbes for å tilrettelegge disse dataene i Vann-Nett, og med å klassifisere barrier- og fragmenteringsgrad i relevante vannforekomster.

---

<sup>5</sup> [Kartlegging av fysiske inngrep i gruntvannsområder i Oslofjorden - miljødirektoratet.no](#)

<sup>6</sup> [Vassdragsrestaurering – tilrettelagte tema](#) om restaureringspotensialet koblet til verneområder, viktige friluftsområder, flomfare og tettsteder | Miljødirektoratet

<sup>7</sup> [ArcGis online: Utbredelse av fisk og vassdragstilknytta naturmangfold | Miljødirektoratet](#)

Tiltak T 34 som handler om å utvikle veileder og plan for restaureringstiltak av utvalgt marin natur med mål om mer restaurering i kommunene, blir ferdig vinteren 2025/26. Dette er en 2-delt veileder, der del 1 er en oppsummering av erfaringer knyttet til marin restaurering. Del 2 er en veileder; *Veileder for lokale restaureringstiltak i Oslofjorden*. med fokus på kommuner rundt Oslofjorden.

### 2.5.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 5

Dette innsatsområdet handler mye om å få på plass *planer og veiledere for å restaurere naturverdier i vassdrag* (tiltak T31) og *i det marine miljøet*, (tiltak T34 og T35). Selv om rapporteringen viser at mange av tiltakene ikke er ferdige eller gjennomført, ser vi at det skjer mye på feltet. Det begynner å bli god kunnskap om *sjørretvassdragene langs fjorden og hva som vil være de viktigste forbedringstiltakene i de ulike bekkene* (tiltak T33). Tilskuddspottene til restaureringstiltak er økt, og dette har ført til at mange gode og spennende prosjekter blir gjennomført eller er under planlegging. Vi forventer at økte tilskuddsmidler vil bidra til økt innsats, og at gode og relevante prosjekter etter hvert kommer på plass. Dette gjør det også ekstra viktig å *ferdigstille veilederne om tema* (T34 og T35) slik at pengene kan bli brukt på en mest mulig hensiktsmessig måte på tvers av forvaltningsnivåene.

I 2025 ble det gitt 25 mill. kr i tilskudd øremerket naturrestaurering i Oslofjordens nedbørfelt. Det er viktig at denne øremerkingen videreføres, og at innsatsen i årene fremover styrkes.

## 2.6 Innsatsområde 6 om friluftsliv

Innsatsområde 6 omfatter 20 tiltak, og 3 kunnskapsinnhentingspunkter. Det er rapportert på alle tiltakene.

### 2.6.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Tilskuddsordningen for *juridisk bistand til kommunene langs Oslofjorden for å bedre tilgangen til strandsonen* er videreført (tiltak T37). I 2024 ble innsatsen styrket ved at tilskuddsrammen ble doblet i revidert nasjonalbudsjett fra 3,2 mill. kroner til 6,4 mill. kroner.

*Sikring av friluftsområder for allmennheten* (tiltak T38) er evaluert og funnet å være en unik og viktig ordning for kommunene, og har historikk tilbake til 1950-tallet. I 2024 gjorde sikringsordningen det mulig å sikre en tidligere forsvarseiendom ved fjorden, Djupeklov i Fredrikstad, til friluftslivsformål for framtida. Det er viktig å tilgjengeliggjøre og ivareta flere viktige friluftslivsområder ved Oslofjorden, og derfor å få et styrket budsjett på sikringsordningen videre.

Når det gjelder oppfølging av nasjonale forventninger om helhetlig planlegging av land- og sjøareal (T40), viser årets spørreundersøkelse langt dårligere oppfølging i reguleringsplaner enn i kommuneplaner. I gjennomsnitt svarer 78 % av kystkommunene at nasjonale forventninger er

ivaretatt i gjeldende kommuneplan, mens de samme kommunene svarer at i reguleringsplanene er nasjonale forventninger ivaretatt i 37 % av planene<sup>8</sup>.

*Kystsonenettverket* for Oslofjorden som ble etablert i 2022 og består av kommuner, friluftsråd, fylkeskommuner og statsforvaltere, har videreført sin aktivitet med god oppslutning. Formålet er kompetanseutvikling og erfaringsutveksling som skal *bidra til bedre kompetanse om forvaltning av arealer i strandsonen og i sjøområdene* (tiltak T41). Aktivitetene i nettverket er driftet av fylkeskommuner med budsjettmidler fra Miljødirektoratet.

For å stimulere kommunene til å etablere sammenhengende kyststier (T43) og gi gode råd i spørsmål om juss og prosess, har Miljødirektoratet fått utarbeidet en veileder om merking og tilrettelegging av kyststier som ble publisert høsten 2025<sup>9</sup>. Mange kommuner jobber godt med kyststier langs fjorden for å fremme friluftaktivitet og folkehelse, men arbeidet kan være krevende.

### 2.6.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 6

*Både Kystsonenettverket (tiltak T 41) og Jussbistandsordningen* har fungert godt over tid, og det er viktig at dette arbeidet videreføres.

Det er svært bekymringsfullt at nasjonale forventninger ikke følges opp like godt i detaljplaner som på kommuneplannivå for å forhindre nedbygging av strandsonen.

## 2.7 Innsatsområde 7 - Tverrgående tiltak

Innsatsområde 7 består av 7 tiltak, og 1 kunnskapsinnhentingspunkt. Det er rapportert på alle tiltakene, men svaret på T60 er uklart. Tiltak T57 og T58 om *å vurdere en interregional plan*, tiltak T62 *etablering av besøkssenter*, og tiltak T63 *etablering av Oslofjordrådet*, er ferdige.

### 2.7.1 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Når det gjelder tiltak T59 som handler om *å sikre en streng praktisering av PBL § 1-8 med byggeforbud i strandsonen*, viser årets rapportering at 81 % av kommunene fremdeles gir dispensasjoner i 100 m beltet. Det er store variasjoner i antall dispensasjoner som gis, og om disse fører til begrensninger i allmenhetens tilgang til strandsonen. I Vestfold og Telemark går det frem at en høy andel av disse dispensasjonene har ført til begrensninger i allmenhetens tilgang til strandsonen (22 %).

Tiltak T59 må også sees i sammenheng med tiltak T60. Gjennom oppfølging av tiltak T60, ble det etablert et 4-årig prosjekt, der statsforvalteren har hatt en gjennomgang av kommunens dispensasjonspraksis i perioden 2019-2022. Resultatene fra gjennomgangen er samlet i en rapport, og ble ferdigstilt sommeren 2024<sup>10</sup>. Resultatene viste at det i gjennomsnitt har vært søkt om ca. 800 tiltak per år i analyseperioden i de 26 kystkommunene. De fleste dispensasjonene er

<sup>8</sup> Rambøll rapport om helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden 2024/25 s. 88

<sup>9</sup> [Veileder: Merke og tilrettelegge kyststi - miljodirektoratet.no](#)

<sup>10</sup> [bedre-kunnskapsgrunnlag-om-kommunenes-dispensasjonspraksis-i-strandsonen.pdf](#)

knyttet til eksisterende fritidseiendommer, få er knyttet til nye hytter eller andre typer nybygg. Videre går det også frem at i de tilfellene Statsforvalteren frarådet dispensasjon, så har kun 26 % av sakene blitt avslått, og at så mye som 40 % av sakene blir innvilget av kommunen. I praksis innebærer dette at kommunene tillater dispensasjoner som er vurdert å være i konflikt med regionale og nasjonale interesser. Rapporten sier samtidig at funnene ikke må brukes som en fasit på hvilke kommuner som bidrar til å bygge ned strandsonen, og antallet tiltak godkjent gjennom dispensasjon, ikke nødvendigvis sier noe om hvor mye av strandsonen kommunen tillater bygd ned - her er det viktig å se planpraksis og dispensasjonspraksis i sammenheng. Resultatene fra denne rapporten (tiltak T60) er ikke fulgt opp i etterkant, verken i form av nye oppdrag eller i form av ressurser etter 2024.

### 2.7.2 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 7

Årets rapportering tyder ikke på at kommunene forholder seg til planens intensjoner og tiltak om å sikre en streng praktisering av byggeforbudet i strandsonen (tiltak T59) i særlig grad. Minst like viktig er forholdene rundt nedbygging (blant annet brygger), utfylling og mudring på de verdifulle gruntvannsområdene, der fisk og andre dyr skal finne ly og mat, noe som er omtalt under innsatsområde 4 (tiltak T24 og T25), hvor vi heller ikke ser noen endring i praksis. Disse aktivitetene fortsetter, og bidrar til ytterligere bit for bit nedbygging av de gjenværende 25 % av strandområdene som ikke allerede er påvirket. Vi gjør oppmerksom på at allerede 75 % av kystarealene nedbygd og privatisert ved inngangen til denne planperioden i 2021.

Bruken av dispensasjoner er fremdeles høy. Det har vært en oppfatning blant mange kystkommuner at dette kun handler om "kurante" dispensasjoner. Årets rapportering viser for eksempel at opp mot en fjerdedel av dispensasjonene i Vestfold og Telemark bidrar til å begrense allmenhetens ferdsel i strandsonen, noe som får konsekvenser både for friluftslivet, og for miljøet i fjorden.

Statsforvalterens rapport fra i fjor viser at ca. 40 % av dispensasjonene som Statsforvalteren fraråder, allikevel gis tillatelse fra kommunene. Kommunene gir også i liten grad gir beskjed om utfallet av sakene til Statsforvalteren. Dette danner et ganske dystert bilde for dispensasjonssaker.

Som en oppfølging av tiltak T37 om å etablere en *ordning med juridisk bistand til kommunene*, har firmaet Holth & Winge avholdt flere kurs for forvaltere og politikere i kommunene. Et viktig moment i disse kursene<sup>11</sup> er blant annet at behandlingen av dispensasjoner skal gjøres på et juridisk grunnlag, primært av kommunens administrasjon, og kan ikke gjøres etter politisk skjønn. I den sammenhengen er det viktig å understreke at denne type saker er utøvelse av rettsanvendelse, og vurderingen vil alltid kunne være gjenstand for overprøving. Her er ikke det kommunale selvstyret relevant. Dette har vært en vedvarende misforståelse blant mange kommuner, og er viktig at tas tak i fremover. Vi vet også at dispensasjonspraksisen ikke viser hele bildet. Det meste av det som nedbygges i strandsonen og i gruntvannsområder skjer etter

---

<sup>11</sup> [Juridisk vurdering av 25 vedtak for Larvik kommune, 15. november 2024](#)

vedtatt plan, og mange kommuner henger etter med planarbeidet. Det er derfor viktig å se planpraksis og dispensasjonspraksis i sammenheng.

I Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, punkt 7 går det frem at det ved revisjon av kommunedelplaner skal gjøres planvask av saker som gjelder strandsoner. Dette er et grep som kan bidra til bedring, og bør følges opp aktivt både av kommuner, fylkeskommuner, og statsforvaltere.

Kommunal- og distriktsdepartementet *skal gi ut en oppdatert veileder om ulovlighetsoppfølging etter plan- og bygningsloven* (tiltak T61). Rapporteringen i år sier det samme som tidligere år, at arbeidet er "i prosess". Dette er et viktig arbeid, og det er ikke rapportert på status. Her må ansvarlig myndighet følge opp, slik at man kan få en lik praksis på dette langs hele Oslofjorden.

### 3. Oppsummering og konklusjon

Det er mye som har skjedd siden Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden ble lagt frem våren 2021. Blant annet ser vi at det nå er en mye bedre forståelse for hvilke utfordringer som ligger til grunn for miljøtilstanden i Oslofjorden. Videre har vi fått på plass et rapporteringssystem som både er funksjonelt og brukervennlig. Årlig får vi oppdateringer på status for gjennomføring av de 63 tiltakene, og 19 kunnskapsinnhentingspunktene, og vi ser også at mange av tiltakene er i god prosess selv om relativt få er ferdigstilt. Det er også etablert en praksis på å få laget en statusoppdatering for økosystemene ca. hvert 5. år. Den nyeste rapporten er fra 2024<sup>12</sup>

For at denne planen skal fungere i henhold til målene med planen, er det avgjørende at de enkelte sektorene evner å se et større perspektiv utover egne sektorinteresser. Dette er et felles prosjekt, og det er en forventning om at alle skal bidra.

Vi registrerer at det er et stort politisk engasjement for å bidra til å bedre miljøtilstanden i fjorden, og det er også stor vilje til forbedring. Det er viktig å bygge opp under dette engasjementet også fremover på alle nivåer i forvaltningen.

Årets rapport viser at i det går fremover med 7 av 10 nøkkeltiltak, men det i 2024 kun var fremgang på 5 (se tabell 1). Videre viser årets rapport at 12 av 63 tiltak er ferdig, og at 6 av 19 kunnskapsinnhentingspunkter også er ferdig (2023/2024-rapportering: 9 tiltak, og 5 kunnskapsinnhentingspunkter).

Resultatene fra årets rapportering viser at det går fremover. Mye godt arbeid er i prosess, men det er mye som gjenstår. Det er nødvendig å øke tempo på gjennomføring av tiltak.

Det er også viktig å understreke at det er krevende å få tilbakeført et økosystem i ubalanse, og det vil ta tid før dette er på plass. Dette vil også innebære en høy kostnad. Dersom alle tilførsler og andre påvirkninger stoppet i dag, forteller forskerne oss at det ville ta 5-10 år før økosystemet hadde tilpasset seg en «ny virkelighet».

---

<sup>12</sup> [Tilstandsrapport for Oslofjorden, rapport nr 8036-2024 NIVA m.fl.](#)

Det er helt avgjørende at det blir gjennomført kraftfulle tiltak i fokusområdene avløp, jordbruk, fiskeri og arealplan/strandsone, slik at vi når mål om god miljøtilstand for økosystemene i fjorden. For tre av disse fire fokusområdene er det god framdrift, men det mangler et overordnet grep og gjennomføring for fokusområdet arealplan/strandsone, og vi forventer at dette tas tak i ved utarbeidelse av ny plan.

**Tabell 1:** Viser nøkkeltiltakene i Oslofjordplanen og illustrerer med smilefjes hva som er status for arbeidet med de ulike tiltakene.

Nøkkeltiltak	Antatt gjennomføring	Vurdering av effekt i Oslofjorden	Fremskritt 2022/23	Fremskritt 2023/24	Fremskritt 2024/25	Kommentar/flaskehals
Etablere nye avløpsanlegg med nitrogenfjerning (T1 og T7)	Fra 2026	Rask effekt	😞	😞	😞	Kostnads- krevende
Redusere mengden overvann og overløp, oppgradere ledningsnett og intensivere arbeidet med spredt avløp (T2, T3 og T4)	Før og etter 2026	Rask effekt	😞	😞	😞	Kostnads- krevende
Iverksette miljøkrav i regionale forskrifter etter jordlova (T8)	Fra 2024	Rask effekt	😞	😞	😞 ↑	
Forvalte tilskuddsmidler slik at avrenning fra jordbruksarealer til vann reduseres (RMP og SMIL - T9)	Fra 2022	Rask effekt	😞	😞	😞	
Håndheve krav om vegetasjonsbelte langs vassdrag, samt øke tilsyn med opprettholdelse av vegetasjonsbeltene (T12, T13, T14)	Fra 2024	Rask effekt	😞	😞	😞 ↑	Myndighet overført SF
Revidere gjødselvereforskriften (T10)	Fra 2024	Forsinket effekt	😞	😞	😞 ↑	
Vurdere nærmere regulering av eksisterende trålingsaktivitet i Oslofjorden (T21)	Fra 2025	Forsinket effekt	😞	😞	😞 ↑	
Sikre viktige naturforekomster i sjø (T24 og T25)	Fra 2024	Rask effekt	😞	😞	😞	Politisk vilje
Strengere praktisering av byggeforbudet i strandsonen (T59)	Fra 2024	Rask effekt	😞	😞	😞	Politisk vilje
Etablere kystsonenettverk og juridisk bistand til kommunene (T37 og T 41)	Fra 2022	Rask effekt	😞	😞	😞	